

комплексе г. Луцка. Сравнение делается на основе таких показателей: объемы реализованной продукции, уровень заработной платы, трудовые ресурсы (количество работающих, их половая и возрастная структура), экспортная ориентация.

Ключевые слова: предприятие, подшипники, приватизация, акционерное общество, реструктуризация, экономическая деятельность.

Krasnopolskaya Nadia, Naumova Iryna. Place SC «SKF Ukraine» (Public) in the Economic Complex of the City Lutsk Through the Lens of Its Historical Development. On the basis of selected criteria identified the main stages in the formation and establishment of the enterprise and committed their detailed analysis. Submitted questions of the expediency changes of ownership, its privatization and individual features of these processes. Excreted highlights and implications of restructuring. Particular attention is given to modern aspects of the development, functioning and identify the role of enterprise in the economic complex of Lutsk. Comparisons are conducted on the basis of such indicators: sales, level of wages, labor (number of employees and their sex-age structure), export orientation.

Key words: enterprise, bearings, privatization, joint stock company, restructuring, economic activity.

Стаття надійшла до редколегії
20.03.2013 р.

УДК 911.3:338.43(447.82)

**Алла Потапова,
Олена Васильчик**

Економіко-організаційні основи розвитку сільськогосподарського підприємства ТзОВ «Городище» Луцького району Волинської області

Розкрито просторову організацію земельних угідь ТзОВ «Городище». Визначено спеціалізацію господарства та досліджено основні передумови діяльності сільськогосподарського підприємства ТзОВ «Городище», а саме: агроресурсний потенціал, транспортні засоби, виробничі фонди та трудові ресурси. Розглянуто управлінську структуру цього підприємства. Простежено динаміку основних показників виробничо-господарської діяльності за останні 3 роки. Проаналізовано структуру земельних угідь, посівних площ і поголів'я худоби на підприємстві. Визначено частку сільськогосподарського підприємства ТзОВ «Городище» в обсязі виробленої сільськогосподарської продукції Луцького району за видами та в цілому.

Ключові слова: ТзОВ «Городище», сільськогосподарське підприємство, агропромисловий комплекс, сільськогосподарське виробництво, Луцький район, структура поголів'я, посівні площі, обсяг виробленої сільськогосподарської продукції.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розвиток ринкових відносин у сільській місцевості, процеси приватизації, диверсифікація форм власності на засоби аграрного виробництва зумовили дослідження сільськогосподарських підприємств різних типів і форм власності. Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Городище» є функціонально-територіальною частиною агропромислового комплексу Луцького району. Сприятливий агроресурсний потенціал, наявність потужних виробничих фондів і кваліфікованих трудових ресурсів дають змогу ТзОВ «Городище» здійснювати ефективне сільськогосподарське виробництво та відігравати важливу роль в АПК Луцького району в цілому. Наявність природно-ресурсного потенціалу зі спеціалізацією та розвитком агропромислового виробництва підприємства послужило підставою для проведення відповідних досліджень.

Аналіз останніх досліджень цієї проблеми. Вивчення АПК – це важливий напрям соціально-економічної географії в Україні. В ході формування ринкових відносин у сільській місцевості, сільськогосподарському виробництві та з відчутним посиленням конкуренції з боку іноземних товаровиробників, на тлі економічної та демографічної кризи відбулися певні зміни функціональної та територіальної структури АПК України [9, с. 67]. Слід згадати про дослідження питань функціонування АПК волинськими науковцями. Так, агроресурсний потенціал Волинської області розглядали Я. Мольчак [5], аграрний ринок та лізинг агротехніки – А. Слащук [9], головні напрями розвитку АПК області – В. Корчун [4], система ведення агропромислового виробництва – В. Заремба [6].

Щодо ролі сільськогосподарських підприємств у розвитку сільськогосподарського виробництва у Луцькому районі, зокрема ТзОВ «Городище», то нам такі праці невідомі. Останнє послужило підставою для здійснення відповідних досліджень.

Формулювання мети та завдань статті. Мета роботи – детальний аналіз економіко-організаційних основ діяльності сільськогосподарського підприємства ТзОВ «Городище» в агропромисловому комплексі Луцького району Волинської області. Головні завдання:

- виявити наявні передумови діяльності ТзОВ «Городище»;
- проаналізувати його основні показники діяльності;
- визначити частку цього підприємства у загальному обсязі виробленої сільськогосподарської продукції, встановити роль в АПК Луцького району.

Матеріали та методи. Були використані матеріали Волинського обласного управління статистики, Волинського обласного гідрометеоцентру, звітні матеріали про основні показники роботи ТзОВ «Городище» [7], а також інформація, подана в наукових працях [3–6; 9]. Під час проведення досліджень використовувалися загальнонауковий, статистичний, порівняльно-географічний, описовий та інші методи.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Центральна садиба ТзОВ «Городище» розміщена в с. Городище-2 Луцького району по шосе Луцьк–Львів [1, с. 5]. Сьогодні господарство об'єднує у собі такі населені пункти: с. Городище-2, с. Григоровичі, с. Мартинівка Луцького району. Також підприємство орендує землю у мешканців сіл Городище-2, Григоровичі, Мартинівка, Чаруків, Вигуричі, Несвіч Луцького району, сіл Шклінь, Красів, Вільхівка, Ярівка Горохівського району, с. Золочівка Демидівського району Рівненської області. Підприємство має статус племінного заводу з розведення української чорно-рябої породи великої рогатої худоби та племінний репродуктор із розведення свиней великої білої породи, статус насінневого господарства з вирощування цукрових буряків і насіння зернових культур [7].

Спеціалізацію господарства ТзОВ «Городище» (вирощування зернових і цукрових буряків у рослинництві та м'ясо-молочне тваринництво) визначає, безперечно, наявний агресурсний потенціал. Рельєф, на якому розміщені земельні угіддя, рівнинно-височинний із середніми висотами 210 м (Волинська височина) [1, с. 7].

Ґрунти, на яких розвивається рослинництво, – чорноземи опідзолені, типові малогумусні та слабогумусовані та лучні – досить родючі. Загальна гумусованість чорноземів становить 70–100 см. Вміст гумусу у верхньому горизонті 2,0–3,0 % із відхиленнями від 1,5 до 4,7 %. Реакція ґрунтового розчину від слабокислої до нейтральної (рН 5,9–6,9). Ступінь насиченості основами наближається до 100 %. Ці ґрунти краще від інших забезпечені поживними речовинами (вміст азоту 5,9 мг, фосфору 10–30 мг, калію 7–20 мг на 100 г ґрунту). Вони найбільш родючі, сприятливі для вирощування усіх сільськогосподарських культур, а лучні використовуються насамперед як природні кормові угіддя [3, с. 34].

Агрокліматичні умови є досить сприятливими для вирощування таких сільськогосподарських культур, як цукровий буряк, зернові, соя. Характерний тип клімату помірно континентальний. Середньорічні температури: січень – -6°C , липень – $+18^{\circ}\text{C}$. Середня дата першого заморозку – 6 квітня, останнього приморозку – 30 травня. Кількість опадів: річна – 540–560 мм, причому більшість опадів випадає в теплий період року (квітень–жовтень) – 395 мм, за вегетаційний період із температурою понад 5°C – 394 мм, що сприяє розвитку рослин. Сніговий покрив не перевищує 12–13 см із нерівномірним наростанням його товщини [1, с. 22].

Щодо агрокліматичного районування, то землі ТзОВ «Городище» знаходяться у вологій помірно теплій зоні. Тривалість сонячного сяйва – 1600–1800 год/рік, сума активних температур вище $+10^{\circ}\text{C}$ – 2638 $^{\circ}\text{C}$, вище $+15^{\circ}\text{C}$ – 1843 $^{\circ}\text{C}$. Тривалість періоду із середньодобовою температурою повітря понад 0°C – 278 днів, $+5^{\circ}\text{C}$ – 212 днів, $+10^{\circ}\text{C}$ – 150–160 днів, $+15^{\circ}\text{C}$ – 102 дні. Гідротермічний коефіцієнт становить 1,3–2,0. Тривалість безморозного періоду – 150–160 днів [6, с. 121].

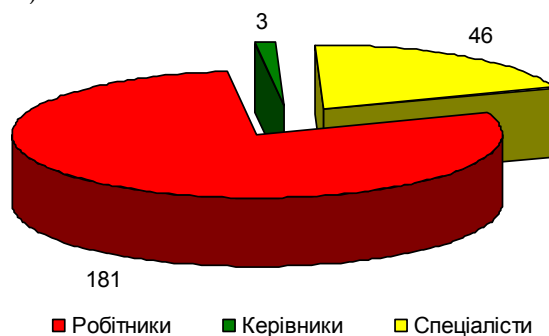
Виробничий потенціал підприємства досить значний. Наявність оновленої техніки сприяє підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва. Так, ТзОВ «Городище» є власником таких технічних засобів: трактори «Джон Дір» – 5 шт., «Клас-Ксеріон» – 2 шт., «Клас-Атлас» – 1 шт., «Фенд» – 1 шт.; телескопічний навантажувач «Скорпіон» – 3 шт., кормозбиральний комбайн «Клас-Ягуар 870» – 1 шт., зернозбиральні комбайни «Клас-Лексіон 570» – 2 шт., «Клас-Лексіон 580» – 3 шт., «Клас-Лексіон 760» – 1 шт., бурякозбиральні комбайни «Холмер-ТЗ» – 2 шт., буряко-навантажувач «Холмер» – 1 шт., сівалки бурякова «Оптіма» – 1 шт., зернова «Потінгер» – 2 шт., прес-підбирач «Кроне» – 2 шт., обприскувач самохідний «Технома» та «Джон Дір 4930» – 1 шт., збирачі качанів

кукурудзи – 4 шт., автомобіль «Даф» із зерновозом. Значну кількість технічних засобів товариство бере в лізинг [7].

Важливим моментом є оновлення виробничих фондів. Зокрема, у 2010–2011 рр. проведено реконструкцію тваринницьких приміщень, механізовано роздачу кормів, змонтовано доїльний зал німецької фірми «Вестфалія» та зерносушильний комплекс «Делюк», «Ада Курутма».

Щодо трудових ресурсів, то середньооблікова чисельність працівників, зайнятих у сільсько-господарському виробництві підприємства ТзОВ «Городище», становить 230 осіб, у тому числі в рослинництві – 128 осіб, у тваринництві – 102 особи [7].

Якщо проаналізувати кваліфікаційно-професійну підготовку кадрів, то варто зазначити, що керівний склад підприємства становить 3 особи, спеціалісти різного профілю – 46 осіб, решту – 181 особа – робітники (рис. 1).

Рис. 1. Структура трудових ресурсів ТзОВ «Городище» у 2012 р., осіб

Продуктивність праці – 116,2 тис. грн/ос. на рік. Для підвищення продуктивності праці використовується найсучасніша техніка й обладнання [7].

Управлінська структура ТзОВ «Городище» складається з декількох ланок, які взаємоузгоджені між собою (рис. 2). Вищим органом управління підприємства є загальні збори учасників товариства. Представники можуть бути постійними або призначеними на певний строк. Збори обирають голову, секретаря загальних зборів учасників. Директор ТзОВ і жоден із членів ревізійної комісії не може бути обраним головою або секретарем зборів.

Рис. 2. Управлінська структура підприємства ТзОВ «Городище»

Виконавчим органом товариства, що управляє його поточною діяльністю, є директор. Він здійснює керівництво господарською роботою, а також виконує рішення зборів учасників. Фінансову та господарську діяльність контролює ревізійна комісія (ревізор), що утворюється загальними зборами учасників із їх числа в кількості не менше 3 осіб строком на 3 роки. Директор не може бути членом ревізійної комісії (ревізором) [6, с. 286].

Усі передумови сприяють успішній виробничо-господарській діяльності ТзОВ «Городище». Про це свідчить позитивна динаміка основних показників за останні роки роботи (табл. 1). Проте рентабельність підприємства знижується. Це пояснюється тим, що витрати на основне виробництво (на сіння, оплату праці, за оренду, корми, нафтопродукти, електроенергію, амортизацію основних засобів тощо) зростають, а ціни на виготовлену продукцію щороку знижуються.

Таблиця 1

Основні показники виробничо-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства ТзОВ «Городище» за 2010–2012 рр. [7]

Показники	Рік		
	2010	2011	2012
Власний капітал, тис. грн	21 964	36 326	44 817
Дохід від реалізації продукції, тис. грн	39 715	62 941	91 689
Собівартість від реалізації продукції, тис. грн	25 751	36 583	59 965
Валовий прибуток, тис. грн	7351	15 862	16 458
Чистий прибуток, тис. грн	5891	14 362	8431
Фонд оплати праці, тис. грн	2536,4	3268,4	4305,3
Середня вартість оборотних коштів	12500,5	16674,5	21 197
Рентабельність власного капіталу, %	26,8	39,5	18,8
Рентабельність підприємства, %	47,1	86,1	39,8

Станом на 31.12.2012 р. земельний фонд сільськогосподарського підприємства ТзОВ «Городище» налічував 8003 га, з них рілля становить 4920 га, решта – 3083 га – використовується як сіножаті та пасовища. Серед орних земель розподіл посівних площ за культурами такий (рис. 3):

- зернові – 3385 га, у т. ч. пшениця озима – 2410 га, гречка – 25 га, кукурудза на зерно – 800 га, ячмінь ярий – 70 га, овес – 30 га, інші зернові – 50 га;
- соя – 15 га;
- ріпак озимий – 670 га,
- цукрові буряки – 850 га [7].

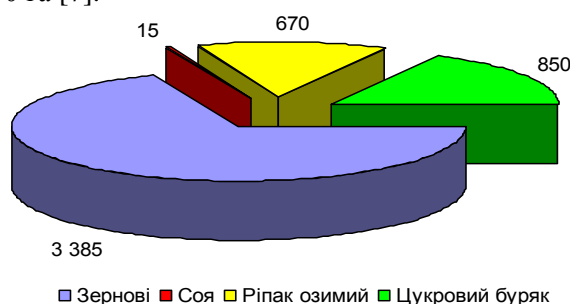

Рис. 3. Структура посівних площ сільськогосподарських культур підприємства ТзОВ «Городище» у 2012 р., га

Структура поголів'я худоби включає велику рогату худобу (721 голів), корів молочного типу (1000 голів), свиней (650 голів), бджолині сім'ї (40 штук) [7].

Для порівняння варто зазначити, що поголів'я ВРХ у Луцькому районі нараховує 19,4 тис. голів, корів – 9,9 тис. голів, свиней – 27,0 тис. голів. Частка ТзОВ «Городище» в загальному обсязі поголів'я худоби району становить: ВРХ – 3,7 %, корів молочного типу – 10,1 %, свиней – 2,4 % [2, с. 298].

У виробництві сільськогосподарської продукції частка ТзОВ «Городище» доволі висока. Так, підприємство здійснює валовий збір п'ятої частини зерна, третьої частини цукрових буряків від валового збору цих сільськогосподарських культур Луцького району. Воно також виробляє 11,6 % молока та 6,6 % м'яса (табл. 2). Низька частка виробництва ріпаку пов'язана з тим, що ТзОВ «Городище» розпочало вирощування цієї культури лише у 2009 р. [7].

Таблиця 2

Частка ТзОВ «Городище» в обсязі виробленої основної сільськогосподарської продукції Луцького району у 2012 р.*

Найменування продукції	Обсяг виробленої сільськогосподарської продукції		Частка ТзОВ «Городище» в загальному районному обсязі, %
	ТзОВ «Городище»	Луцький район	
Продукція рослинництва			
Зернові культури, тис. т	23,7	116,8	20,2
Цукрові буряки, тис. т	43,7	132,8	33,0
Ріпак, т	20	9628	0,2
Продукція тваринництва			
М'ясо, тис. т	0,3	4,5	6,6
Молоко, тис. т	5,9	50,6	11,6

* Складено та розраховано за матеріалами: [2; 7].

Усього підприємством реалізовано сільськогосподарської продукції на суму 15 582,8 тис. грн, що становить 2,5 % від реалізованої продукції у Луцькому районі. Це досить високі показники, якщо врахувати, що в районі у 2012 р. зареєстровано всього 118 сільськогосподарських підприємств, із них 36 господарських товариств [2, с. 331].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сьогодні сільськогосподарське підприємство ТЗОВ «Городище» входить у трійку лідерів підприємств-агровиробників Луцького району за обсягом виробленої сільськогосподарської продукції. Цьому сприяють наявні природні ресурси, тобто сприятливий помірно-континентальний клімат і родючі чорноземи та сірі лісові ґрунти, а також оновлені засоби виробництва та виробничі фонди, кваліфіковані трудові кадри. У загальному обсязі сільськогосподарського виробництва Луцького району ТЗОВ «Городище» займає значну частку, яка в подальшому збільшуватиметься. Це пов'язано з розширенням посівних площ і збільшенням кількості поголів'я худоби. Перспективи подальших досліджень пов'язані з глибшим аналізом основних економічних показників діяльності підприємства.

Джерела та література

1. Атлас Волинської області : [карти] / Н. В. Бурчак, Ф. В. Зузук, В. М. Бабиченко та ін. – М. : Комітет геодезії і картографії СРСР, 1991. – 42 с.
2. Волинь–2011 [статистичний щорічник] / за ред. В. Ю. Науменка. – Луцьк : Голов. упр. статистики у Волин. обл., 2012. – 560 с.
3. Ґрунти Волинської області / М. Й. Шевчук, П. Й. Зінчук, Л. К. Колошко та ін. ; за ред. М. Й. Шевчука. – Луцьк : Надтир'я, 1999. – 164 с.
4. Корчун В. С. Головні напрями розвитку АПК Волинської області / В. С. Корчун // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Геогр. науки. – 2001. – № 2. – С. 107–108.
5. Мольчак Я. О. Конструктивно-географічний аналіз та оцінка природного агресурсного потенціалу Волинської області : монографія / Я. О. Мольчак, А. Г. Потапова. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. – 215 с.
6. Науково обґрунтована система ведення агропромислового виробництва у Волинській області / В. Д. Пахольчук, В. М. Заремба, В. М. Склянчук та ін. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2008. – 544 с.
7. Основні економічні показники роботи ТЗОВ «Городище» за 2010–2012 рр. : Річний звіт-рукопис.
8. Пістун М. Д. Географія агропромислових комплексів України : навч. посіб. / М. Д. Пістун, В. О. Гуцал, Н. І. Провотар. – К. : Либідь, 1997. – 200 с.
9. Слащук А. М. Аграрний ринок як об'єкт вивчення суспільно-географічною наукою / А. М. Слащук, Я. С. Лижник // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Геогр. науки. – 2011. – № 9. – С. 67–69.

Потапова Алла, Васильчик Елена. Экономико-организационные основы развития сельскохозяйственного предприятия ООО «Городище» Луцкого района Волынской области. Раскрыто пространственную организацию земельных угодий ООО «Городище», его статус. Определена специализация хозяйства и исследованы основные предпосылки деятельности сельскохозяйственного предприятия ООО «Городище», а именно: агресурсный потенциал, транспортные средства и производственные фонды, трудовые ресурсы. Рассмотрена управленческая структура данного предприятия. Прослежена динамика основных показателей производственно-хозяйственной деятельности за последние 3 года. Проанализирована структура земельных угодий, посевных площадей и поголовья скота на предприятии. Определена доля сельскохозяйственного предприятия ООО «Городище» в объеме произведенной сельскохозяйственной продукции Луцкого района по видам и в целом.

Ключевые слова: ООО «Городище», сельскохозяйственное предприятие, агропромышленный комплекс, сельскохозяйственное производство, Луцкий район, структура поголовья, посевные площади, объем произведенной сельскохозяйственной продукции.

Potapova Alla, Vasylychuk Olena. Economic and Organizational Basis for the Development of Agricultural Enterprises LLC «Horodyshe» Lutsk district Volyn Region. Disclosed the spatial organization of the land of the LLP «Horodyshe». Defined specialized services and investigated the basic preconditions of agricultural LLP «Horodyshe», namely: agricultural potential, vehicles and operating funds, workforces. Considered the management structure of the enterprise. Tracked the dynamics of the basic indicators of industrial and economic activity for the last three years. Examined the structure of lands, crop areas, and livestock in the enterprise. Defined fraction LLP «Horodyshe» in the amount of agricultural products Lutsk region by type and overall.

Key words: LLP «Horodyshe», agricultural enterprises, agribusiness, agriculture, Lutsk region, the structure of livestock, crop area, the volume of agricultural production.

Стаття надійшла до редколегії
25.03.2013 р.